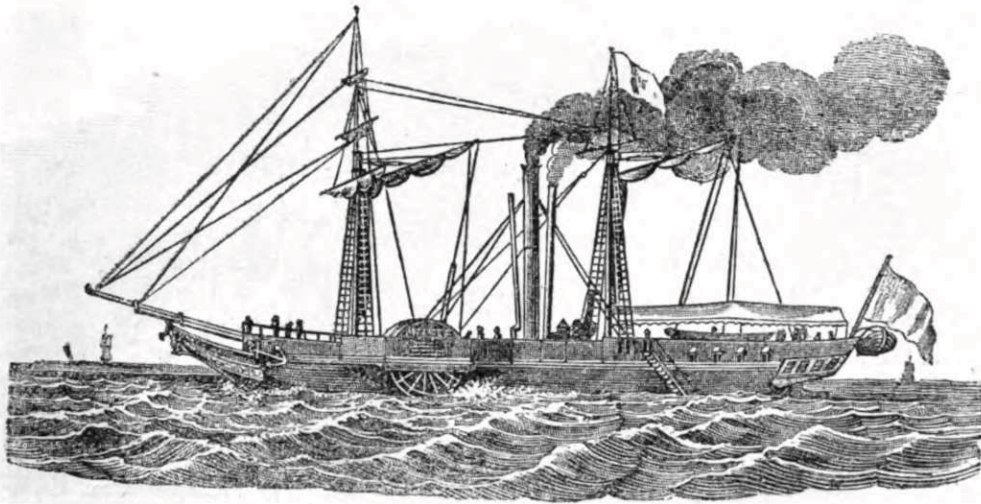




Շոգենա :

տակառաջափ, մէջն ալ շատ ճամբորդներ կային : Բըջի բերան օդը հանդարտ էր . քիչ մը ատենէն փոխուելով՝ շատ վտանգներու պատահեցան, բայց ամէն բանի յաղթեցին, և 121 ու կէս ժամու մէջ 1 ղնտրա հասան, որ 760 մղոն տեղ է : Եւ յաջող փորձէս ետե սկսան շատ շոգենաւեր գործածուիլ Բնգղիայի և Իւլանտայի այլևայլ նաւահանգիստներուն մէջտեղուանքը : Եւ յիս տարին 1 ղնտրայէն մէկ նաւ մը Եւնա գետին մէջէն ինչուան Փարիզ եկաւ . անկէ ալ ինչուան Եւլան քաղաքը գնաց 24 ժամու մէջ, որ գրեթէ 300 մղոնի չափ տեղ է : Եւ ատեն գաղղիացիները Փրթիպէրսի ըսուած տեղը մեծ նաւարան մը շինեցին՝ շոգենաւ շինելու համար : Պրուշի թագաւորը տեսնելով որ շոգենաւը վաճառականութեան շատ օգուտ ունի, շուտով շոգենաւ մը շինել տուաւ, որ Եւպա գետին մէջէն՝ Եւպատեպուրկէն՝ դէպ 'ի Եւպուրկ թղթեր տանի բերէ . և քիչ ատենէն բոլոր Պրուշի տերութեան մէջ սկսան գործածել : Եւսնց նայելով հետզհետէ տանիմարքացիք, հոլանտացիք, շուետները, ռուսները, գերմանացիք, օսմանցիք, և գրեթէ ամէն տեղ սկսան շոգենաւ շինել ու բանեցընել : Եւսնկով որչափ աւելի տեսան շոգեշարժ մեքենային

օգուտն ու ապահովութիւնը, այնչափ աւելի ջանք ըրին որ չէ թէ միայն նաւերու գործածեն, հասպանաւ կառքերու, մետաղ հանելու տեղուանքէն ջուր պարպելու, երկիր հերկելու, բուրդ գզելու, մանելու, լաթ ու չուխա և չուան շինելու, փայտ սղոցելու, նաւահանգիստներու՝ գետերու և ջրանցքներու յատակը փորելու, գիրք տպելու, ևն . վասն զի մէկ շոգեշարժ գործին բաւական է մէկ ժամու մէջ հարիւրաւոր մարդկանց մէկ օրուան ընելիքը ընել լմնցընել : Եւսնորդ թուին մէջ կըստորագրենք նաւ շոգեկառքին ու երկրթէ ճամբուն յատկութիւնները :

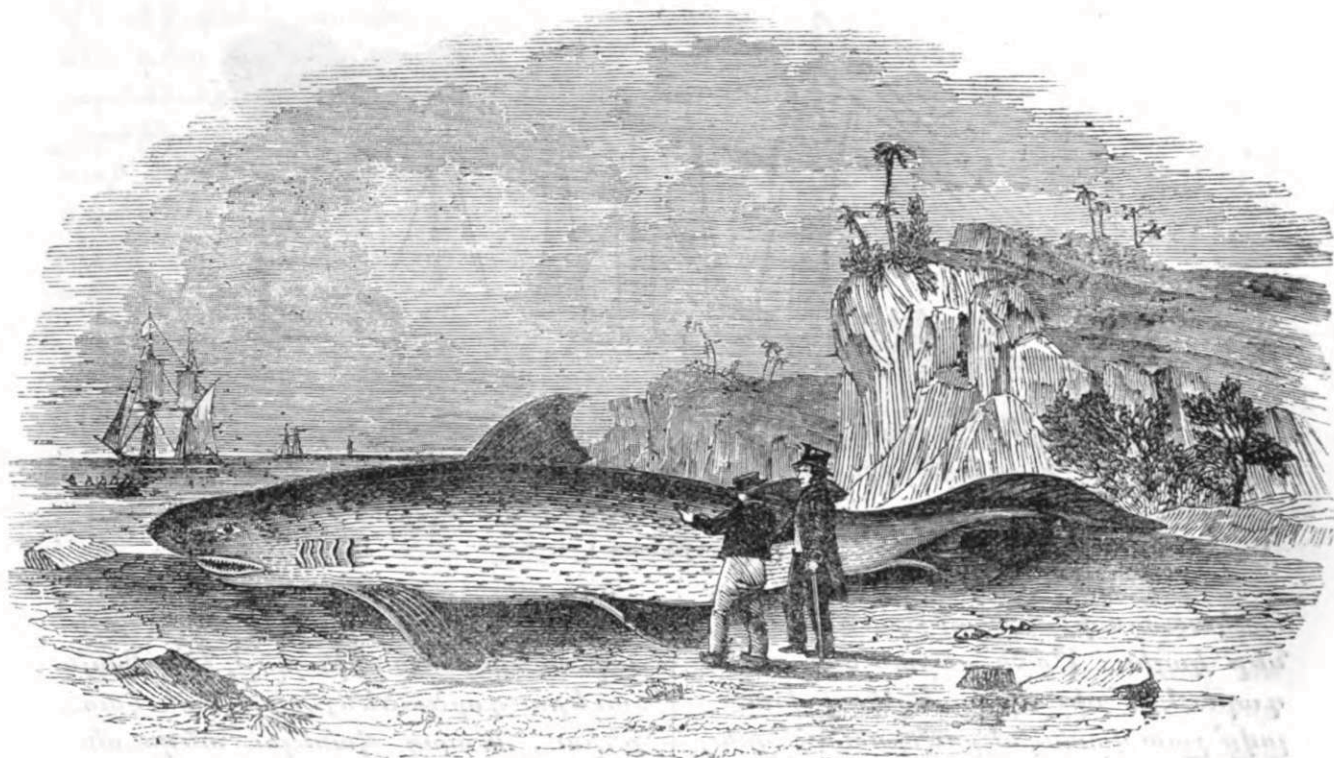
ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Շոգենա :

Ջայն ժանտ նըհանգ գիտեն նաւաղք համօրէն, Որ բըռնացեալ ըզլոյծն ունի զասպարէզ . Եւսն նորին մարդ և կայտառք խուսափեն, Բացուտ 'ի բաց խուովին կոհակք փրփրագէզ :

ՏԸԼԻԼ

Եւ կատաղի գազանը կէտէն՝ ետքը էն երեւելի ձուկը կըսեպուի իրեն մեծութեանը համար, որ երբեմն ինչուան 30 ոտնաչափ երկայնութիւն

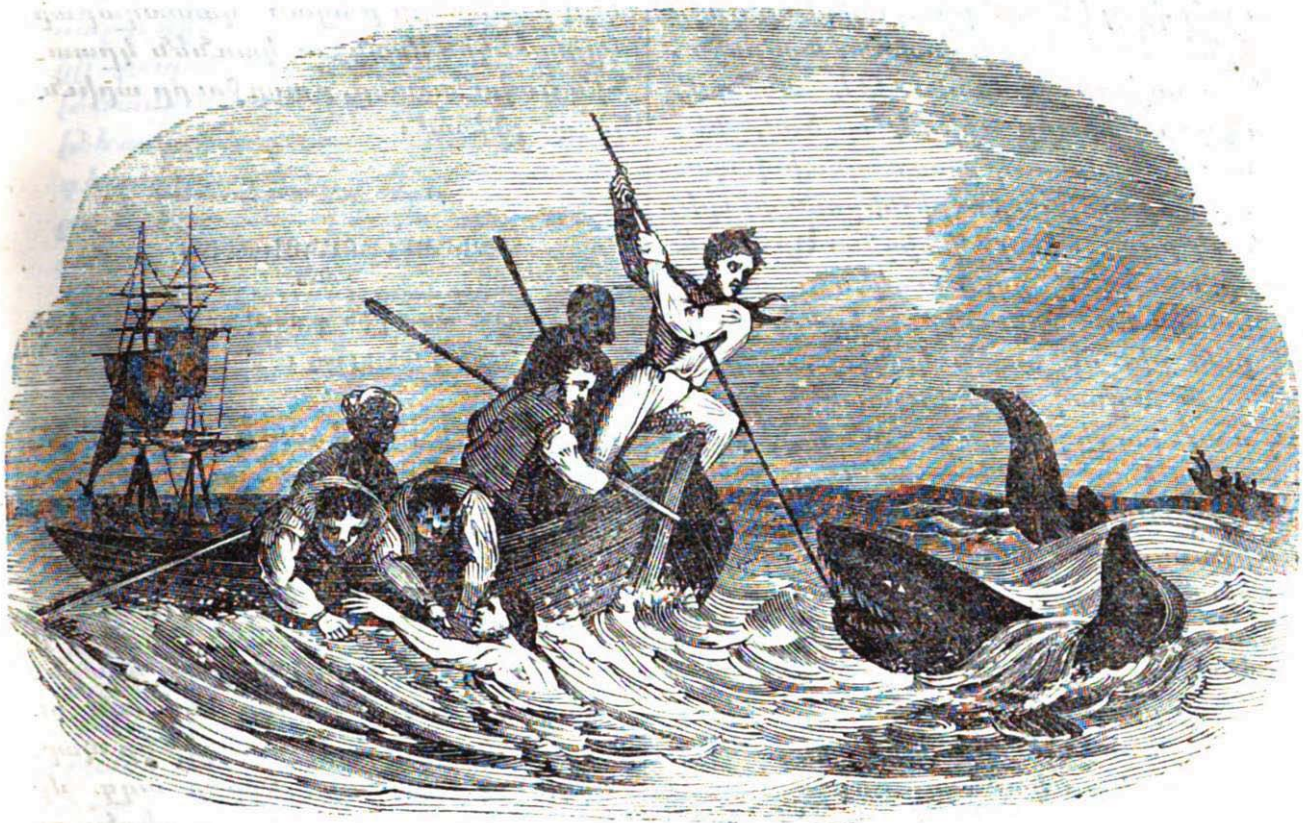


Հանայտել :

կունենայ : Արան մանր ու կարծր
թեփերով՝ ծածկած է, և պոչին վե-
րի կողմը հասարակօրէն աւելի երկայն
է քան թէ վարի կողմը . կոկորդն ու
խուչափողը չափէ դուրս լայն են, և
կրնայ մարդ մը ամբողջ կլել, ինչպէս
որ շատ անգամ ալ մարդ գտնուած
է փորը : Այլուխը մեծ ու տափակ է,
դունչը երկայն . աչուրները խոշոր ու
դուրս ինկած, որով ամէն կողմէն կը
տեսնէ իր որսը : Կուանները խիստ
սուր են ու սոսկալի . հարիւր քառ-
սունուչորս հատ են՝ վեց կարգ շա-
րուած . մասնաւոր յատկութիւն մը
ունի որ հանդարտ կեցած տտենը
ակռաները գէպ 'ի ներս կըծալէ,
ետքը ուզածին պէս նորէն կըշտկէ ու
կըլարձըկի որսին վըայ, մէկ խա-
ծուածքով մը հարիւրաւոր տեղէն
չարաչար կըվիրաւորէ ու կըկլէ :

Վրսի տեսքէն ալ յայտնի է աս
ձկան սոսկալի կատաղութիւնը, այն-
չափ որ շանաձուկ անունը բաւական

չսեպելով ոմանք, ուզեցին որ ծովու
վագը ըսուի : Երաւցընէ, չէ թէ միայն
մանր ձկները կըսարսափին անկէ, այլ
նաև իրմէ մեծ կէտերուն ալ շատ
անգամ կըլաղթէ իրեն ու ժողն ու ա-
րագաշարթութեամբ : Բնէկ որ մէկ
արգելք մը ունի՝ որով չկրնար ուզա-
ծին չափ ջարդելու ծովուն մէջի կեն-
դանիները . արգելքը աս է, որ իրեն
վերի կըլաղ վարինէն շատ երկայն է .
ուստի պէտք կըլլայ որ քովընտի պառ-
կի՝ որպէս զի կարենայ որսը բռնել .
ասով շատ անգամ իր որսը կըփախ-
ցընէ : Սիսը կաշիի պէս կարծր ու
անանկ անախորժ է, որ անկարելի է
ուտելը՝ որչափ ալ թարմ ըլլայ . մութ
ատեն ասոր մորթին վըայէն փոսփո-
րի նման լոյս մը կըփալփըլի : Արեն
ոմանք թէ շանաձուկին էգը արուէն
մեծ կըլլայ, ու մէկ անգամին ինչուան
11 ձագ կըբերէ : Բն ձկան զարմա-
նալի յատկութիւններէն մէկն ալ աս
է որ մարդուս սաստիկ թշնամի է, ու
մարդու միս խիստ կըսիրէ . մէյմը
անոր համը առնելէն ետքը՝ միշտ այն-



պիսի տեղեր կրպտրտի, ուր որ կար-
ծէ թէ կրնայ գտնել: Թէպէտ իրեն
աւամէնէն աւելի փնաս տուողը մարդն
է. որ այլ և այլ հնարքներով զին-
քը սպաննելու կը ջանայ: Ինգղիա-
ցի նաւավարները ասիկայ բռնելու
համար խողի միսը կառնեն՝ մեծ ճան-
կի մը վրայ կանցընեն ու շղթայով
ծով կընետեն: Անաճուկը խողի մի-
սը տեսնելուն պէս կը մօտենայ, կըսկսի
դիտել, չորս կողմը պտրտիլ, ու քիչ
մը ատեն կերեցընէ թէ չուզեր դըպ-
չիլ, իբր թէ իրեն համար դրուած ու-
րոգայթը հասկըցեր է. բայց չի կրնա-
լով որ կրամուլութեանը դիմանալ՝ նո-
րէն կը մօտենայ որսին, կը պատրաս-
տուի կլլելու, ու նորէն ետ կը քա-
շուի. վերջապէս երբոր նաւավարնե-
րը կը ձևացընեն թէ կուզեն խողին
միսը վեր քաշել, մէկէն կը արձրկի
մսին վրայ, ու ճանկով մէկտեղ շուտ
մը կը կլլէ. որ կերթայ իրեն կո-
կորդին մէջ կը խըրի. ան ատեն կը
կատղի գազանը, կըսկսի աշխատիլ

որ ճանկը դուրս հանէ, շղթան կըր-
ծէ ու փրցընէ. այնչափ կը շար-
ժի, այնչափ կը տապալուրկի որ ստա-
մոքսը տակնուվրայ կը լլայ, ինքն
ալ բոլորովին ուժէ կիյնայ. ան ա-
տեն նաւավարները վեր կը քաշեն զին-
քը ու գլխուն զարնելով կը սպաննեն:
Երբայն թէ վեր առնեն ալ շատ դիւ-
րին չէ, վասն զի մեռնելու ատենը սոս-
կալի կերպով կը չարչըրկուի. անոր
համար նաւավարները կրնային որ
սպաննելու ատեն գլխուն ու պոչին
մէկտեղ զարնեն. շատ անգամ տապա-
լով կը կտրեն կը զատեն պոչը, որ չկա-
րենայ շարժիլ. բայց ինքը իր կեն-
դանական ուժը երկար պահելով՝
մարմինը կտոր կտոր ընելէն ետքն ալ
քիչ մը ատեն դեռ կը շարժի:

Երբ սմբիթ անգղիացին կը պատմէ,
թէ ատենով նաւ մը Երուսաղէմէն գա-
լու ատեն Երուսաղէմէն մօտիկ մեծ փո-
թորկի հանդիպելով՝ Պելֆէսթի նա-
ւահանգիստը մտաւ կըսէ: Իսկ նաւը
լեցուն է եղեր գերիններով, որ ատեն

ատեն օդ առնելու համար երբոր նա-
ւուն վրայ կեւէն՝ իրենք զիրենք ծովը
կրնետեն եղեր որ փախչին խալըսին .
նաւապետը կիմանայ թէ անոնցմէ
մէկն ալ միտքը դրեր է որ ծովը նե-
տուի, կրմտածէ ասոր այնպիսի պա-
տիժ մը տալու որ ուրիշներուն ալ օրի-
նակ ըլլայ, ու ալ չփախչին : Ահհրամէ
որ ասոր թւերուն տակէն չուան մը
կապեն, ու ջրին մէջ ընկղմեն : Այ-
րան քիչ մը ատեն կանցնի, ասիկայ
սուր ձայնով մը ջրին տակէն կը պո-
ռայ . առջի բերան նաւուն մէջի մար-
դիկը կարծեն թէ խղուելու վախէն
է, բայց շատ չանցնիր՝ կը տեսնեն որ
իջած տեղին ջուրը կը սկսի կարմրիլ .
շուտ մը չուանը վեր կը բաշեն կը տես-
նեն որ մէկ շանաձուկ մը, որ նաւին
ետէն կուգայ եղեր, խածեր երկու
կտոր ըրեր է ան խեղճը :

Ատենով Աթամար անունով ծովու
աւազակ մը կայ եղեր . երկար ատեն
ասոր ետէն իյնալէն ետքը՝ վերջա-
պէս օր մը կը բռնեն, ու նաւուն ե-
տեւի կողմէն ծովը կրնետեն որ խղ-
դուի : Այսիկայ վերջի ուժը թափե-
լով կը սկսի նաւուն ետէն լողալ, ու
կը ջնայ որ ղեկը՝ բռնէ : Հագիւ
թէ բռնելու վրայ կը լլայ, անդիէն
երկու հատ ահագին շանաձկներ ա-
նոր վրայ կը վազեն : Աւաւարները
նաւուն ետեւի կողմը ժողովուած՝ եր-
բոր աս կը տեսնեն, կը սկսին ուրա-
խութեամբ ցատքըտել ու կանչու-
տել, ըսելով թէ մեր ուզածն ալ ան
էր որ ատանկ դժնդակ մահով մեռնի
աւազակը : Այմանայ Աթամար իր
գլխուն եկած փորձանքը, կը սկսի ծո-
վուն ալիքը փրփրացընել ու շփոթել .
բայց անօգուտ . շանաձկները առջի
բերան քիչ մը կը վախնան, բայց ետքը
կը մօտենան իրեն . ինքը ղեկը ակ-
ռաներովը կը խաժնէ ու կը պոռայ .
ան միջոցին մէկ շանաձուկը աս խեղ-
ճին ոտքին մէկը կը խաժնէ կը փրցընէ,
մէկալ շանաձուկն ալ կուգայ մէկալ

ոտքը կը փրցընէ . ետքը երկուքը մէ-
կէն բերանին բացած կատաղաբար
կը արձըկին վրան, ու կառնեն կը տա-
նին ծովուն տակը, բոլոր ջուրը արիւն
լուայ ընելով :

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

(1) Է Կողմ Կառնի Կատարաբար Կը Կիտի
Ըլլայ :

ԱՐԴՈՒՍ կը թուի տալու ճամ-
բան՝ պարտէզ մը շտկելու և զարդա-
րելու կրնանի . երբոր մէկն ուզէ իր
պարտէզը աղուորցընել, գուարձալի
կերպով զարդարել, ինչ կրնէ . ամէն
աղէկ ծառերուն ու բոյսերուն նոր
տունկերը կը ժողովէ, ու զատ կը տըն-
կէ, որ իր ուզած ձևովը մեծնան ու
նոր գեղեցկութեամբ ծաղկի իր պար-
տէզը : Այսպէս ալ երբոր ազգ մը
կուզես աւելի աղէկ կարգի բերել, ու
դաստիարակութեմբ գեղեցիկ պտուղ-
ներովը զարդարել, պէտք է որ ոչ
այնչափ մեծերուն վրայ աշխատիս,
որչափ ջանաս որ տղաքը աղէկ ճամ-
բով մեծցընես : Իսկ թէ որովհետեւ
մարդս պարտէզի ծառերէն աս տար-
բերութիւնս ալ ունի որ խելքի տէր՝
խօսք հասկըցող է, երբոր պզտիկնե-
րը շիտակ կը թուի թեմբ կը մեծնան՝
մեծերն ալ կրնան խելք սորվիլ ու ի-
րենք զիրենք շտկել . որ աս բանս մեծ-
ցած ծառերը չեն կրնար ընել . մէկ
խօսքով, յայտնի է որ ազգին լաւու-
թիւնը կը սկսի տղոց կը թուի թեմէն :

Իայց ինչպէս պիտի տրուի աս գե-
ղեցիկ կը թուի թիւնը : Այրանի թէ
կարելի ըլլար, ու ամէն տեղ աղէկ
դաստիարակներ գտնուէին, որ ծնողք
իրենց տղաքը՝ երկու իրեք տարուան
եղած չեղած, անոնց յանձնէին (ինչ-
պէս ըսինք օրագրիս 2 թուին 23 ե-
րեսը, և ուրիշ անգամ ալ պիտի ը-
սենք) : Այսպէս որովհետեւ առ այժմ
հարկ է որ աս մեծ ու ամենահար-
կաւոր պարտքը մնայ ծնողաց վրայ ,